

ORMANDA OTLATMA

ORMANDA OTLATMA

Gerek evcil hayvanların insan eliyle, gerekse yaban hayvanlarının kendi başlarına ormanda veya orman içi açıklıklarda otlamasına otlatma denilmektedir.

ORMANDA OTLATMA

1) TERMİNOLOJİ

Mera

Arapça bir kelime olup Türkçe karşılığı otlaktır. Evcil ve yaban hayvanları için otlak olan, yem ürünü veren, doğal vejetasyon kaplı, oldukça geniş yerlerdir.

Otlak

Genel olarak üstünde hayvan otlatılabilen ve bazı uygun yerlerinde biçilmeye elverişli otsu bitkilerin doğal olarak yetiştiği sahipli veya sahipsiz geniş alandır.

Yayla ve yaylak

Genel olarak orman içindeki açıklıklar veya ağaç sınırının üstünde bulunan ve belirli bir dönem için hayvanların otlamak üzere sürdürdükleri kışın çıkılamayan doğal dağ otlak alanlarıdır.

ORMANDA OTLATMA

1) TERMİNOLOJİ

Hayvan birimi

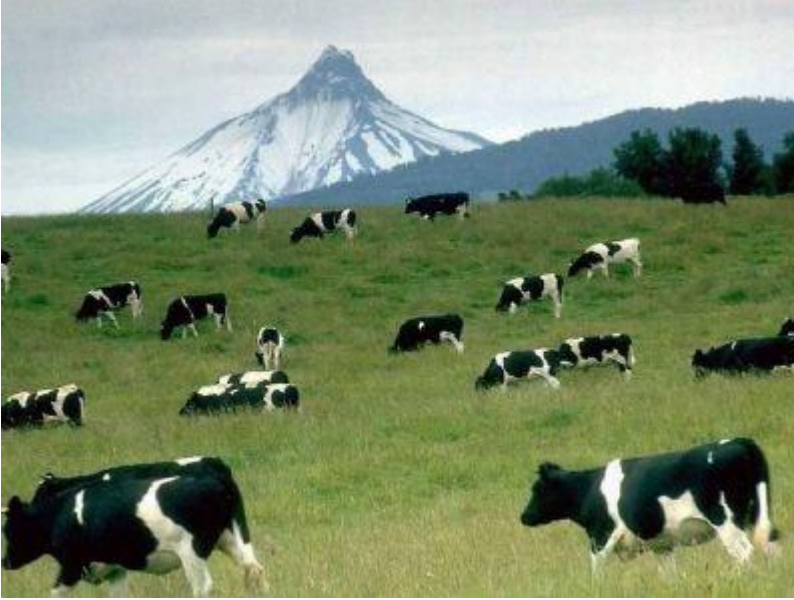

Belli olgunluğa erişmiş ağırlıktaki canlı hayvan, özellikle sığır, bir birim kabul edilir. Bu Avrupa'da 500 kg iken Türkiye'de 250 kilo, koyun, Keçi: 1/5 hayvan birimi, at ise 1,25 hayvan birimidir.

ORMANDA OTLATMA

1) TERMİNOLOJİ

Hayvan birimi ayı

Bir birim hayvanın 30 günde ihtiyacı olan yem miktarıdır. Meranın otlatma kapasitesinin bir ölçüsüdür. Örneğin meranın ot kapasitesi 100 hb ise o merada 100 birim hayvan 1 ay otlayabilir demektir.

ORMANDA OTLATMA

1) OTLATMANIN DOĞRUDAN ZARARLARI

a) Orman toprağına ve toprak vejetasyonuna yaptığı zararlar

(1) Otlatma, toprak humusunu meydana getiren diri örtünün ortadan kaldırılmasına ve sonuç olarak toprağın humusça fakirleşmesine neden olur. Humusun azalması veya kaybolmasıyla toprağın gevşekliğı azalır, boşluk hacmi (Porozite) düşer ve sıklaşır. Sıkı oturmuş topraklarda havalanma ve su geçirgenlik yeteneğı bozulur.

ORMANDA OTLATMA

1) OTLATMANIN DOĞRUDAN ZARARLARI

a) Orman toprağına ve toprak vejetasyonuna yaptığı zararlar

(2) Sıkı istiflenmiş topraklarda yağış sularının toprağına geçmesi güç ve geç olduğundan suyun bir kısmı toprak yüzeyinden eğime bağılı olarak yüzeysel akışa geçer.

ORMANDA OTLATMA

1) OTLATMANIN DOĞRUDAN ZARARLARI

a) Orman toprağına ve toprak vejetasyonuna yaptığı zararlar

(3) Keskin tırnaklı hayvanlar, toprak yapısında kesici ve gevşetici etki yaparlar. Bu konuda, özellikle koyunlarla keçiler kısa adımları ve keskin tırnaklarıyla fazlaca zararlı olurlar. Buna karşın sığır, deve ve at gibi hayvanlar ağır olduklarından daha çok toprağı sıkıştırmak suretiyle zarar yaparlar.

ORMANDA OTLATMA

1) OTLATMANIN DOĞRUDAN ZARARLARI

b) Otlatmanın Orman vejetasyonuna yaptığı zararlar

- Otlatmanın fidelik ve gençliğe yaptığı zararlar

Bir meşcerenin geleceği, fide ve gençlikteki zindeliğine bağlıdır.

Ormanda hayvan otlatmasından özellikle fidelik ve gençlik fazlaca zarar görmektedir. Bunun ana nedeni, bu dönemlerin hayvanların kolayca ulaşabilecekleri bir yükseklikte olmalarıdır.

ORMANDA OTLATMA

1) OTLATMANIN DOĞRUDAN ZARARLARI

b) Otlatmanın Orman vejetasyonuna yaptığı zararlar

- Otlatmanın fidelik ve gençliğe yaptığı zararlar

Geleceğin meşcerelerini oluşturacak olan gençliğin bir kısmının otlatmadan zarar görmesi sonucu istenen sıklık oluşamaz. Yeter bir sıklığın olmayışı da, az artıma veya kötü kaliteye neden olmaktadır.

ORMANDA OTLATMA

2) OTLATMANIN DOLAYLI ZARARLARI

a) Orman toprağına yaptığı zararlar

(1) Hayvan otlatmasıyla daha gevşek bir durum alan orman topraklarının zamanla rüzgar ve özellikle yağışlarla yıkandığı bilinmektedir. Böylelikle otlatılan alan, toprak yüzeyindeki ince kısımlarını yitirerek, yani erozyona uğrayarak, kaba tekstürlü toprakların meydana gelmesine neden olur.

ORMANDA OTLATMA

1) OTLATMANIN DOLAYLI ZARARLARI

a) Orman toprağına yaptığı zararlar

(2) Otlak alanlarında yapılan aşırı otlatmalar, bir taraftan toprak yüzeyindeki buharlaşmanın artmasına ve ölü örtünün ayrışmasıyla toprağın besin maddelerinin yitirilmesine, diğer yönden bunların doğal bir sonucu olarak topraktaki biyolojik faaliyetin önemli ölçüde zarar görmesine neden olmaktadır.

ORMANDA OTLATMA

1) OTLATMANIN DOLAYLI ZARARLARI

(b) Orman vejetasyonuna yaptığı zararlar

(1) Barınmadan doğan zararlar: Bugün Türkiye'de hayvanların çoğu ormanlarda barınmaktadır. Ağıl ve sayalara ise yalnız Ege Bölgesinde rastlanmaktadır. Fakat bunlar da hayvan sağlığı bakımından elverişli değildir. Yapılan denemeler en fazla toprak sıkışmalarının hayvan yatak yerlerinde olduğunu göstermiştir

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

•Ağaç türü

Hayvanlar genellikle yapraklı ağaçları iğne yapraklılara üstün tuttuklarından, yapraklı türler otlatmadan daha fazla zarar görürler. Fakat yapraklı ağaçların yenilenme ve yaraları kısa bir sürede iyileştirme yetenekleri fazladır. Ayrıca otlak hayvanları sert yapraklı ağaçları, yumuşak yapraklılardan daha fazla severler. Bu ağaçlar ise yavaş büyürler ve yaralarını kısa zamanda kapatamazlar.

En çok zarar görenler	: Dişbudak, akçaağaç, gürgen, kayın.
Çok zarar görenler	: Meşe, ıhlamur, kavak, söğüt.
Az zarar görenler	: Karaağaç, üvez türleri.
En az zarar görenler	: Huş, kızılağaç, atkestenesi, akasya.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

•Ağaç türü

İğne yapraklı ağaçların zarar görme derecesi, gittikçe azalmak suretiyle; Göknar, ladin, sedir, kızılçam, sarıçam, karaçam olarak sıralanabilir.

Ağaç türlerinin otlatmadan zarar görmesi üzerine hayvan cinsinin de büyük rolü vardır. Örneğin, koyunlar ıfık ağaçlarından (huş, akasya) hoşlanırlar. Keçiler ise bu konuda titizlik göstermezler. Hatta yaprakları zehirli olan porsuğu bile bir zarar görmeksizin yiyebilirler.

Hayvan çiğnemesinden en fazla yüzeysel köklü ağaç türleri, örneğin ladin zarar görür. Bu zarar gevşek topraklarda daha fazladır. Kökleri derine giden yaşlı bitkilerde gövde ayakları çiğnenerek zedelenir. Oluşan yaralar çeşitli böcek ve mantarlar için uygun giriş yerleri oluşturur.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

•Ağaç yaşı

Otlatmanın ormanda en zararlı olduğu yerler gençleştirme alanlarıdır. Genç bitkiler özellikle yenmek, çıkarılmak ve çiğnenmek suretiyle fazla zarar görürler. Yaşlı meşcerelerde zarar daha çok hayvanlar tarafından toprağın sıkıştırılması, kabukların soyulması ve kemirilmesi veya gövde ayaklarının çiğnenerek yaralanması şeklinde olur. Böyle meşcerelerde tomurcuk ve yapraklar hayvanların yetiştiremeyeceği yükseklikte bulunmaktadır.

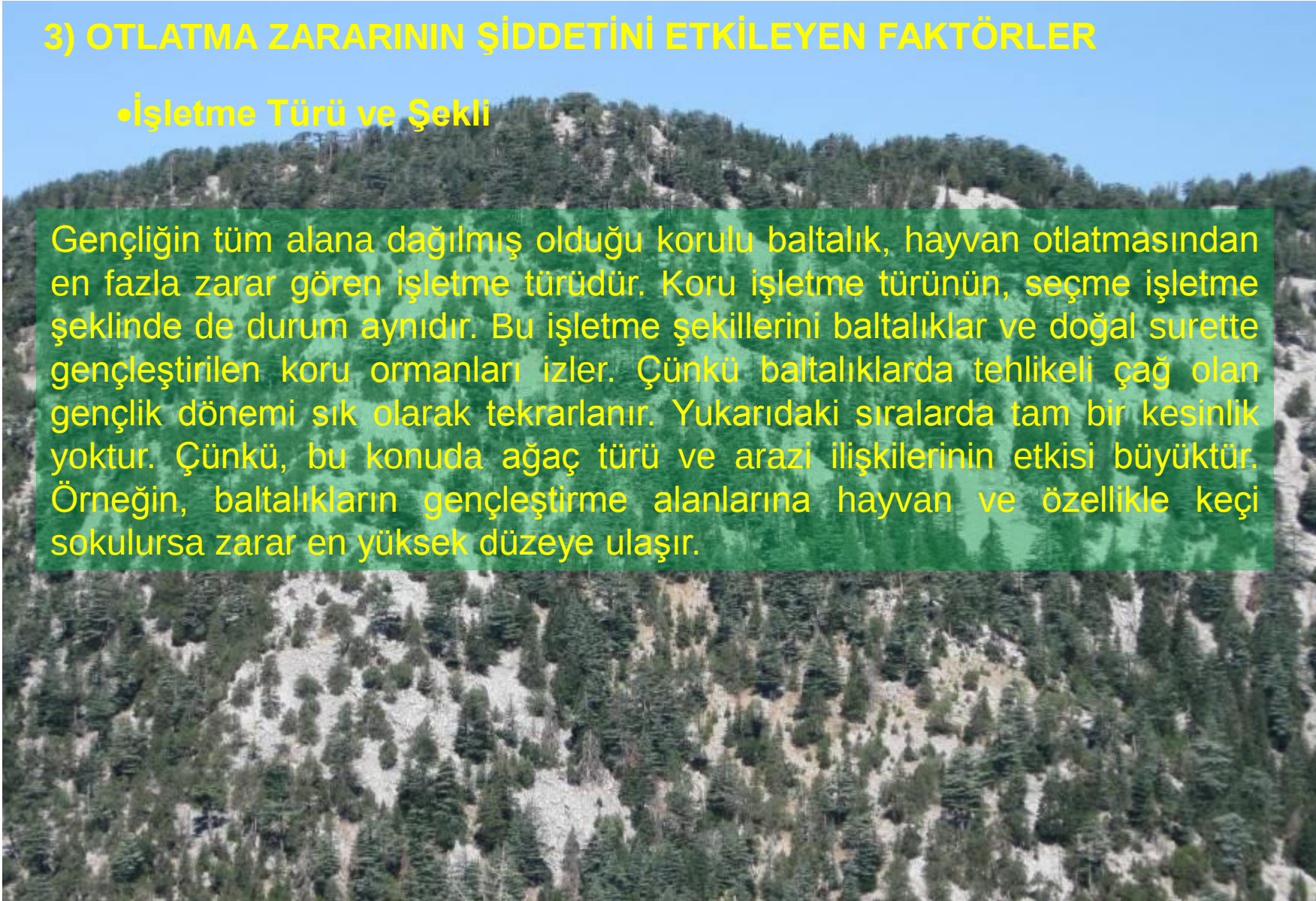

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

•İşletme Türü ve Şekli

Gençliğin tüm alana dağılmış olduğu korulu baltalık, hayvan otlatmasından en fazla zarar gören işletme türüdür. Koru işletme türünün, seçme işletme şeklinde de durum aynıdır. Bu işletme şekillerini baltalıklar ve doğal surette gençleştirilen koru ormanları izler. Çünkü baltalıklarda tehlikeli çağ olan gençlik dönemi sık olarak tekrarlanır. Yukarıdaki sıralarda tam bir kesinlik yoktur. Çünkü, bu konuda ağaç türü ve arazi ilişkilerinin etkisi büyüktür. Örneğin, baltalıkların gençleştirme alanlarına hayvan ve özellikle keçi sokulursa zarar en yüksek düzeye ulaşır.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

•Yetiştirme yöresi

Otlatma zararları gevşek ve bağırsız topraklarda daha fazladır. Humusça zengin, nemli ve kuvvetli topraklar üstünde bulunan ormanlarda zarar daha azdır. Böyle alanlarda yetişen bitkilerde yenilenme ve hızla büyüme yeteneği vardır.

Eğimli gevşek kum topraklarında otlatma zararları düzlük alanlara kıyasla çok daha fazla ve tehlikelidir. Özellikle ıslak eğimli yerlerin toprağı en fazla tehlikeye uğrar. Çünkü böyle alanlarda hayvan her adımda kayar, ayakları toprağı fazla gömölür ve böylece toprak gevşeyerek sular tarafından kolaylıkla taşınır.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

•Hayvan cinsi

Türkiye'de ormanlarda otlatılan hayvan cinslerinin ormanla olan ilişkileri ayrı ayrı incelenirse, bu hayvanların ormanlara yaptıkları zararlı etkiler daha iyi anlaşılmış olur.

❖ Keçi

Orman için en zararlı hayvan cinsidir. Yiyecek yönünden titiz olmayışı, tek ayaküstünde ulaşacağı yere uzanacak kadar dengeli ve çevik oluşu, ormanda ender olan türleri arayışı bu hayvanın yaptığı zararın büyüklüğünü belirtir.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- Hayvan cinsi

- ❖ Koyun

Keskin tırnaklarıyla toprağın yapısını keçiden daha fazla bozar. Besinsiz kaldığı zaman ormanda fazlaca zararlı olur. Normal olarak ot ve çayırları sever. Ormana olan zararları, bulacağı ot ve çayırın miktarına bağlıdır.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- Hayvan cinsi

- ❖ At

Yüksek boylu olması nedeniyle ağaçların yukarı kısımlarında zarar yapar. Ağır oluşu nedeniyle de toprağı sıkıştırır ve yapısını bozar, ağaç köklerini yaralar ve fideleri ezer.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- Hayvan cinsi

❖ Sığır

Besin bakımından fakir olan alanlarda ormana zararlı olurlar. Ağırlıkları nedeniyle çiğnemek suretiyle toprak yapısını bozar ve fide, fidan ve tohumlar için zararlı olur. Genç sığırlar, diş değiştirme zamanlarında ağaçların kabuklarında zarar yaparlar. Bu hayvanlar ayrıca ağaçlara sürtünmek suretiyle zararlı olurlar. Öküzler, ineklere oranla genellikle daha zararlıdır.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

- Hayvan sayısı

Otlağa veya ormana sürülen hayvan miktarı ne kadar çok olursa yapılacak zarar da o kadar fazla olur. Bu nedenle, otlatılacak hayvanların adedi, alanın genişliği, yem miktarı ve yemin niteliğine göre ayarlanmalıdır.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

•Mevsim

İlkbahar başlangıcında yem bitkileri yeteri kadar gelişmemiş bulunduğundan ve bu dönemde henüz açılmağa başlayan yaprak ve tomurcuklar çok lezzetli olduğundan hayvanlar tarafından iştahla yenirler. Ayrıca sonbahar sonlarında otlar az ve sert yapıda olduğundan ormandaki odunumsu bitkiler fazla zarar görürler. Kışın Akdeniz kıyı şeridi dışında, genellikle otlatma olmadığından, zarar oldukça azdır.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

•Hava halleri

Otlak hayvanları, örneğin çok kurak, fazla yağışlı ve çığlı havalarda yaprakları otlara üstün tutarlar. Özellikle toprağın ıslak olduğu zamanlarda çiğnenmek suretiyle yapılan zararlar büyük olur ve gevşek topraklardaki kökler zarar görür.

ORMANDA OTLATMA

3) OTLATMA ZARARININ ŞİDDETİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

•Otlatma süresi

Bu süre yüksekliğe, iklime ve dolayısıyla ot durumuna göre değişir. Otlatma döneminin kısa olması orman için yararlı, uzun olması ise zararlıdır.

ORMANDA OTLATMA

4) OTLATMA ZARARLARINA KARŞI ALINABİLECEK ÖNLEMLER

1. Ormanların otlak ve yaylalarla olan sınırları kesin bir şekilde belirlenmeli ve ormancılık - yaylacılık - hayvancılık alanları birbirinden ayrılmalıdır. Bu amaçla orman kadastro çalışmaları bir an önce tamamlanmalıdır.
2. Devlet ormanları içindeki otlaklarda bugüne kadar hayvanlarını bir hakka dayanarak otlatmakta olan halka, orman dışı otlakların verimleri yeter bir düzeye ulaşınca kadar yine otlatma izni verilmelidir.
3. Topraktan yararlanma, yem tarımına da önem verecek şekilde, planlı olarak düzenlenmelidir.
4. Tarımda hayvan yemi olabilecek yem değeri üstün bitkilerin nöbetleşmeye (Rotasyon) sokulması gerekir.
5. Ek yemlerden yararlanılmalıdır.
6. Türkiye'de otlak işlerinin önemli olduğu yerlerde Otlak Araştırma istasyonları kurulmalıdır.
7. Otlatmanın bir düzen içinde uygulanması için her otlak alanına ait bir plan yapılmalı ve bunun uygulanması kontrol edilmelidir.
8. Halka çok yönlü çalışma yolları sağlamak suretiyle kazançlarının arttırılmasına çalışılmalıdır.
9. Otlak işlerini düzenleyen bir Otlak Yasası çıkarılmalıdır.
10. Halkı aydınlatıcı yöntemler uygulanmalıdır.
11. Köylünün malını iyi değerlendirmesi ve gereksinim duyduğu yemle gübreyi ucuza sağlayabilmesi için kooperatifler kurulmasına gerek vardır.

5-12401

